
Ewa Misiewicz

Wiosna w muzyce – śpiew, ruch i słuchanie

SCENARIUSZ ZAJĘĆ MUZYCZNYCH W EDUKACJI WCZESNEJ DZIECKA

Wiosna to czas, w którym przyroda budzi się do życia, a wraz z nią – dziecięca wyobraźnia. Muzyka klasyczna oferuje nieograniczone możliwości interpretacji tych zmian poprzez dźwięk, ruch i wspólny śpiew. Prezentowany scenariusz zajęć to propozycja dla nauczycieli, którzy chcą zaprosić swoich uczniów w niezwykłą podróż śladami Vivaldiego i Czajkowskiego, łącząc naukę o elementach dzieła muzycznego z radością, aktywną zabawą.

W części wstępnej uczniowie wysłuchają tematu koncertu skrzypcowego *Cztery pory roku* Antonio Vivaldiego – fragmentu „Wiosna” (wraz z *body percussion*).

Następnie przeprowadzona zostanie rozmowa na temat wrażeń i emocji towarzyszących słuchaniu utworu, a także skojarzeń związanych z porą roku, jaką jest wiosna.

Główna część zajęć rozpocznie się zabawą ruchową „**Wiosenny spacer**”, po której dzieci poznają piosenkę „**Śpiący miś**” oraz jej interpretację ruchową. W dalszej części przewidziano aktywne słuchanie muzyki klasycznej:

- „**Walc kwiatów**” P. Czajkowskiego – z wykorzystaniem instrumentów perkusyjnych,
- „**Taniec kurcząt w skorupkach**” M. Musorgskiego – w formie muzogramu.

Lekcja zakończy się oceną najbardziej aktywnych uczniów i muzycznym pożegnaniem z grupą.

Cele ogólne lekcji:

Poznawcze:

- poznawanie elementów dzieła muzycznego: uczniowie uczą się rozpoznawać rytm, melodię, harmonię, dynamikę, agogikę i barwę dźwięku;
- rozwijanie świadomości estetycznej i krytycznego odbioru muzyki: uczniowie uczą się oceniać muzykę pod kątem wartości artystycznych i emocjonalnych.

Kształcące:

- rozwijanie muzykalności;
- rozwijanie słuchu muzycznego: intonacyjnego, barwowego, poczucia rytmu, metrum, pamięci muzycznej...;
- nauka i doskonalenie umiejętności śpiewu;
- inspirowanie do wyrażania muzyki za pomocą ruchu;
- kształcenie umiejętności odbioru muzyki oraz wypowiadania się na temat poznanych utworów muzycznych.

Wychowawcze:

- rozwijanie potrzeby zdobywania i pogłębiania muzycznej wiedzy, a także doskonalenia umiejętności i poszerzania zainteresowań z zakresu muzyki;
- kształcenie dyspozycji typu intelektualnego: koncentracja i podzielność uwagi, dokładność spostrzegania, niezawodne reakcje na bodźce, wyobraźnia i kreatywność...

Cele operacyjne: uczeń

- **określa** nastrój prezentowanych utworów muzycznych (muzyka wesoła i smutna);
- **reaguje** ruchem na zmiany agogiczne (tempo szybkie, wolne, umiarkowane);
- **dostosowuje** ruch do zmian dynamicznych;
- **uwzględnia** w ruchu różnicowanie artykulacyjne;
- **wyczuwa** akcent metryczny i właściwie zaznacza mocną część taktu;
- **śpiewa** prawidłowo piosenkę „Śpiący miś”, dbając o różnicowanie dynamiczne;
- **gra** akompaniament perkusyjny do piosenki;
- **prezentuje** układ ruchowy do piosenki;
- **śłucha** aktywnie przykładów muzyki klasycznej („Wiosna” A. Vivaldiego, „Walc kwiatów” P. Czajkowskiego, „Taniec kurcząt w skorupkach” M. Musorgskiego) i **opisuje** swoje wrażenia po wysłuchaniu fragmentu.

Formy aktywności: słuchanie, śpiew, gra na instrumentach, ruch z muzyką

Metody dydaktyczne ogólne:

- słowna – pogadanka, rozmowa kierowana,
- oglądowa – pokaz, obserwacja,
- aktywizująca – działania uczniów.

Metody dydaktyczne muzyczne:

- ekspozycji: prezentacja przykładów muzyki klasycznej;
- problemowo-analityczna: słuchanie wybranych przykładów muzycznych wraz z analizą słuchową;
- analityczno-percepcyjna: nauka piosenki: „Śpiący miś” ze słuchu.

Formy pracy: indywidualna, zbiorowa.

Środki dydaktyczne:

- pianino,
- instrumenty perkusyjne,
- nagrania utworów: „Wiosna” – A. Vivaldi; „Walc kwiatów” – P. Czajkowski oraz „Taniec kurcząt w skorupkach” – M. Musorgski,
- muzogramy ww. utworów.

Przebieg zajęć

Część wstępna – 5 min

1. Muzyczne powitanie klasy.
2. Czynności organizacyjno-porządkowe (sprawdzenie obecności, przedstawienie celu zajęć oraz podanie kryteriów oceny jako elementu aktywizującego uczniów).
3. Wysłuchanie tematu koncertu skrzypcowego Cztery pory roku – Antonio Vivaldiego, części „Wiosna” wraz z gestodźwiękami.
4. Dialog z uczniami na temat odczuć związanych z muzyką – pytania do dzieci:
 - czy muzyka jest wesoła, czy smutna?
 - jaką porę roku może ilustrować ta muzyka?

Odniesienie do Podstawy Programowej MEN 2017:

1. Osiągnięcia w zakresie słuchania muzyki. Uczeń:

- 6) rozróżnia na podstawie słuchanego utworu muzykę: smutną, wesołą, skoczną, marszową itp.;
- 7) słucha w skupieniu krótkich utworów muzycznych;

Część główna – 30 min

1. **Zabawa ruchowa: „Wiosenny spacer”** – ćwiczenia w reagowaniu ruchem na zmiany tempa w muzyce:
 - ćwierćnuty w tempie umiarkowanym – radosny marsz wiosny
 - ósemki w tempie szybkim w górnym rejestrze – latające pszczołki
 - półnuty w tempie wolnym w dolnym rejestrze – miś
2. **Nauka piosenki: „Śpiący miś”** (U. Smoczyńska-Nachtman, *Podajmy sobie ręce*, Warszawa WSiP 1989).
 - prezentacja piosenki przez nauczyciela,
 - ćwiczenia wstępne: oddechowe, dykcyjne, emisyjne według inwencji nauczyciela,
 - nauka tekstu piosenki wraz z rytmiczną – prezentacja przez nauczyciela, a następnie powtarzanie przez dzieci z wykorzystaniem miarowych, różnych gestów lub gestodźwięków,

Piotr Czajkowski **Walc kwiatów**

3 			
1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3
			
1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3
			
1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3
			
1 2 3	1 2 3	1 2 3	1 2 3

Note: The diagram includes multipliers x2 and x3 for the drum, maracas, and triangle sections respectively.

- utrwalanie tekstu w różnych nastrojach: np. wesoło, smutno, tajemniczo, ze złością, z rozkazem, z miłością,
- nauka melodii ze słuchu – uczniowie powtarzają prezentowane przez nauczyciela fragmenty piosenki, korygowanie błędów,
- wspólne wykonanie piosenki,
- śpiew wraz z **dynamiką** (ze zróżnicowaniem dynamicznym): zgodnie z ruchem rąk nauczyciela („dziób bociana”) – cicho/głośno; crescendo/diminuendo,
- śpiew wraz z **agogiką** (ze zmianami tempa): wolno, a następnie bardzo szybko.

3. Akompaniament perkusyjny do piosenki.

4. Zabawa ruchowa do piosenki.

- Dzieci ustawiają się w kole, trzymając się za ręce. W jego środku leży „śpiący miś”, przykryty chustą. Jedno z dzieci zostaje wybrane do roli pszczoły.
- I zwrotka:** Dzieci maszerują przez pierwsze dwa takty, śpiewając piosenkę. W taktach 3–4 zatrzymują się i trzykrotnie klaszczą. W taktach 5–6 drobnymi krokami podchodzą w stronę śpiącego misia, w taktach 7–8 ponownie klaszczą trzy razy. W taktach 9–10 rytmicznie i głośno tupią, a w taktach 11–12 wycofują się tyłem na swoje miejsca w kole.
- II zwrotka:** Przebiega analogicznie jak pierwsza.
- III zwrotka:** Dzieci siadają na obwodzie koła i śpiewają kolejną zwrotkę. W tym czasie pszczoła podchodzi do misia i brzęczy mu przy uchu. Na zakończenie zwrotki mówi: „Zbudź się, misiu”. Zadaniem misia jest odgadnięcie, które dziecko było pszczołą. Po odgadnięciu następuje zmiana ról.

5. Zabawa ruchowa „Miś i pszczoły”

- Każde dziecko otrzymuje kolorową szarfę i układa ją na podłodze w formie małego kółka — będzie to „ul”. W każdym ulu przykuca jedno dziecko pełniące rolę pszczoły. Jedno lub dwoje dzieci (w zależności od liczności grupy) zostaje wyznaczonych do roli misia.
- Podczas cichego akompaniamentu pszczoły opuszczają swoje ule i swobodnie „latają” po sali. Gdy rozlegnie się głośny akord, muszą jak najszybciej wrócić do dowolnego kółka. Miś próbuje złapać jak najwięcej pszczoł. Dziecko schwytane przez misia opuszcza zabawę, a miś zabiera jego szarfę.

6. Aktywne słuchanie muzyki:

- „Walc kwiatów” – P. Czajkowski – wykonanie z instrumentami perkusyjnymi.
- „Taniec kurcząt w skorupkach” – M. Musorgski – muzogram.

Odniesienie do Podstawy Programowej MEN 2017:

3. Improwizacja ruchowa, rytmika i taniec. Uczeń:

1) przedstawia ruchem treść muzyczną (np. dynamikę, nastrój, wysokość dźwięku, tempo, artykulację) oraz treść pozamuzyczną (np. fabułę, odczucia, przekład znaczeniowy słów);

2. Osiągnięcia w zakresie ekspresji muzycznej. Śpiew. Uczeń:

4) śpiewa dbając o prawidłową postawę, artykulację i oddech, przy zachowaniu naturalnej skali głosu;

4. Gra na instrumentach muzycznych. Uczeń:

5) wykonuje akompaniament do śpiewu, stosuje gesty dźwiękotwórcze (np. tupanie, klaskanie, pstrykanie, uderzanie o uda);

3. Improwizacja ruchowa, rytmika i taniec. Uczeń:

6) tworzy sekwencje i układy poruszania się do ulubionych przez siebie utworów muzycznych, wykorzystuje je do animacji i zabawy w grupie;

1. Osiągnięcia w zakresie słuchania muzyki. Uczeń:

2) słucha muzyki w połączeniu z aktywnością ruchową, gestami dźwiękotwórczymi: klaskanie, pstrykanie, tupanie, uderzanie o uda itp. oraz z towarzyszeniem prostych opracowań instrumentalnych;

Część końcowa – 10 min

- Podsumowanie wiadomości.
- Ocena najbardziej aktywnych uczniów.
- Muzyczne pożegnanie z grupą.

Wykorzystanie motywów wiosennych w edukacji muzycznej pozwala na wielozmysłowe doświadczanie sztuki. Realizacja powyższego scenariusza nie tylko przybliża uczniom kanon muzyki klasycznej, ale przede wszystkim rozwija ich wrażliwość, koordynację i umiejętność pracy w grupie.

Poprzez połączenie ruchu, śpiewu i aktywnego słuchania, lekcja staje się dla dziecka naturalnym polem ekspresji, budując trwały fundament pod przyszłą kulturę muzyczną.

Ewa Misiewicz

Konsultant ds. edukacji artystycznej w Pomorskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Słupsku oraz wykładowca w Katedrze Sztuki Muzycznej Uniwersytetu Pomorskiego w Słupsku.